

Handläggare: Ewa-Britt Ek
Telefon: 08 - 508 01 401

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Ersättningsystem inom socialpsykiatri

Remiss från Kommunstyrelsen KS dnr 325-623/2009

Förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen
2. Omedelbar justering

Verner Stadthagen
tf stadsdelsdirektör

Ulla Hirsch
tf verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslöt den 26 maj 2008 att valfrihet ska införas inom socialpsykiatri avseende boende med särskild service, stödboende, boendestöd samt sysselsättning från och med den 1 januari 2010. Stadsledningskontoret har i samverkan med samtliga stadsdelsförvaltningar och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen utarbetat ett förslag till ersättningsystem inom socialpsykiatri. Stadsledningskontoret har även utrett hur den enskildes val ska gå till. Den ersättningsmodell som föreslås innebär en fast ersättning i tre nivåer för samtliga insatsformer. Ersättningen ska täcka alla kostnader, exklusive hyra och kost. Hyreskostnaden behandlas separat. En metod för att mäta utförarens resursåtgång för att ge det stöd den enskilde beviljats har också utformats. Förvaltningen delar bedömningen att den föreslagna modellen när den fullt ut är införd, kommer att bidra med både bättre struktur och kontroll samt bättre uppföljning av verksamheten. Därmed ökar också möjligheten till verksamhetsutveckling. Förvaltningen känner dock viss osäkerhet beträffande beräkningsgrunderna för ersättningsnivåerna samt oro för att tiden fram till genomförandet är väl knapp. Utöver de synpunkter och kommentarer avseende stadsledningskontorets förslag till ersättningsystem inom socialpsykiatri som stadsdelsförvaltningen redovisar i detta tjänsteutlåtande har förvaltningen inte har något att erinra mot förslaget.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande 2009-05-04

Remissbehandling

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande ”Ersättningssystem inom socialpsykiatri” har av kommunstyrelsen remitterats till stadsdelsnämnden för yttrande. Kommunstyrelsen har inom staden remitterat ärendet till samtliga stadsdelsnämnder och till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden. Remisstiden sträcker sig till den 31 augusti 2009.

Ärendets beredning

Remissen har tillställts det lokala handikapprådet för synpunkter. Handikapprådets eventuella yttrande kommer att biläggas ärendet.

Remissen

Kommunfullmäktige beslöt den 26 maj 2008 att valfrihet ska införas inom socialpsykiatri avseende boende med särskild service, stödboende, boendestöd samt sysselsättning från och med den 1 januari 2010.

Stadsledningskontoret har i samverkan samtliga stadsdelsförvaltningar och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen utarbetat ett förslag till ersättningssystem inom socialpsykiatri. Förslaget innefattar en modell för ersättning, ersättningens storlek och vad som ska ingå i ersättningen både vad avser verksamhet i egen regi och vid köp av enstaka plats. Stadsledningskontoret har även utrett hur den enskildes val ska gå till.

Peng för stöd och omsorg

Stadsledningskontoret föreslår en ersättningsmodell med tillhörande ”peng” inom socialpsykiatri. Förslaget innebär inte någon förändring av nuvarande resursfördelningssystem till stadsdelsnämnderna. Förslaget ska inte vara kostnadsdrivande. Stadsledningskontoret föreslår en ersättning enligt följande till samtliga utförare oavsett regiform:

- en fast dygnersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg samt hälso- och sjukvårdsinsatser upp till sjuksköterskenivå till boenden med särskild service (365 dagar/år)
- en fast dagersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg till stödboenden (365 dagar/år) med möjlighet att få timersättning vid ett individuellt tillfälligt behov kväll och natt
- en fast månadsersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg till boendestöd (vardagar)
- en fast halvdagsersättning i tre nivåer för utförda stödinsatser till sysselsättning (beslutade närvarodagar, vardagar)
- en fast ersättning/kurstillfälle, utan individuell ersättning utifrån nivå, som ska täcka allt, inkl ev. hyra, till cirkelverksamhet (beslutade kurstillfällen, vardagar).

Viss möjlighet ska enligt förslaget finnas att göra individuell prövning för personer som inom ramen för det föreslagna mätinstrumentet uppmätts till mer än 60 poäng, varvid beställaren får komma överens med utföraren om en ersättning.

Enligt stadsledningskontorets bedömning ger tre nivåer ekonomiskt utrymme för utföraren att erbjuda stöd till personer som har ett större behov av stöd och/eller där behovet av stöd förändras över tid. Tre nivåer med ett stort poängspann inom varje nivå ger också utrymme för att ta hänsyn till den enskildes variation i hur han/hon mår.

Ersättningen betalas ut från den dag den enskilde enligt beslut och beställning ska flytta in alternativt påbörja en insats till och med den dag han eller hon flyttar alternativt avslutar insatsen. Den ersättning som utgår ska täcka alla kostnader (ej kost eller hyra) för utföraren avseende stöd och omsorg samt ev. hälso- och sjukvårdsinsatser. Ersättningen avseende cirkelverksamhet ska dock även innefatta hyra. I ett valfrihets-system kan stadsdelsnämnden inte garantera en viss beläggning eftersom det är brukarens eget val som styr.

En momskompensation om 2,4 % föreslås till privata utförare för att täcka kommunala utförares möjlighet till momsavdrag för hyra, varor och tjänster.

Hyreskostnad

För kommunalt driven verksamhet samt entreprenader föreslås att hyresdelen, exklusive driftkostnaderna, inte ingår i ersättningen. Samma hantering föreslås som idag sker inom äldreomsorgen, vilket medför att den totala hyran hanteras centralt inom stadsdelsförvaltningen. Ansvar för lokaleffektiviseringen ligger därmed på stadsdelsnämnden.

Vid upphandling av privata utförare föreslås en schablonersättning för lokal- och verksamhetsytor (ej entreprenader).

Vid försäljning av platser på boende i kommunal regi och på entreprenad till annan stadsdelsnämnd ges säljande stadsdelsnämnd möjlighet att ta ut den faktiska kostnaden för lokal- och verksamhetsytor utöver den faktiska boendehyran. Vid försäljning av boendestöd och sysselsättning till annan stadsdelsnämnd ges säljande stadsdelsnämnd möjlighet att ta ut samma schablonersättning som av privata utförare inom ett kommande eventuellt ramavtal.

Ersättning för kväll och natt

I stadens riktlinjer "Riktlinjer- Stadens insatser för psykiskt funktionshindrade" anges att det ska finnas en möjlighet, vid ett tillfälligt behov, att kunna erbjuda den enskilde stöd kväll och natt på stadens stödboenden. Därför föreslår stadsledningskontoret en möjlighet till tillfälligt individuellt tillägg för behov av stöd under kväll/natt inom denna insatsform.

Den enskildes kostnader

Privata utförare: Den enskilde betalar boendehyra enligt avtal med utföraren vid insatsen boende med särskild service eller stödboende. Eventuell kost betalas enligt stadens riktlinjer.

Kommunalt driven verksamhet: Den enskilde betalar för boendehyra till beställande stadsdelsförvaltning när plats erbjudits på ett boende i egen regi. Eventuell kost betalas enligt stadens riktlinjer.

Avflyttning alternativt avslut eller frånvaro

Stadsledningskontoret föreslår att en utförare oavsett regiform, erhåller tomgångsersättning i sju dagar vid avflyttning eller avslut, till den lägsta ersättningsnivån. Dubbel ersättning kan utgå om någon flyttar in/börjar under dessa dagar. Tomgångsersättning föreslås ej gälla efter avslutad kurs på en cirkelverksamhet. Om den enskilde inte flyttar in alternativt påbörjar en beviljad insats enligt datum som fastslagits i beslut och beställning så har utföraren rätt till beviljad ersättning i 14 dagar.

Stadsledningskontoret föreslår att ett system för frånvarorapportering införs för att beställaren lättare ska kunna följa upp om personen närvarar/deltar i insatsformerna. En skyldighet för utförarna att rapportera frånvaro föreslås också.

Resor

Kostnad för resor ingår inte i pengarna.

Konsekvensbeskrivning för verksamheterna

Stadsledningskontorets förslag innebär att alla utförare får samma ersättning, bland annat för att skapa likvärdiga förutsättningar för personer som har behov av insatsen men också för att skapa lika förutsättningar för alla utförare. Förslaget innebär att personer fritt ska kunna välja verksamhet. Det är den enskildes behov av stöd, men främst utförarens resursåtgång för att ge detta stöd som styr ersättningen.

Ingen av utförarna har någon beläggningsgaranti vilket bland annat kan leda till låg beläggning för vissa utförare och därmed sämre förutsättningar. Om brukaren väljer privata alternativ eller andra stadsdelsnämnders verksamhet före egen regi kan detta innebära dubbel kostnad för en stadsdelsnämnd. Uppstår detta inom en verksamhet i egen regi måste kostnaden täckas inom verksamheten.

Mätinstrument

För att kunna bedöma vilken nivå den enskilde befinner sig i och därmed ersättningsnivån har stadsledningskontoret i samarbete med stadsdelsförvaltningarna utarbetat mätinstrument. Mätinstrumenten omfattar de avgörande områden som utföraren kan behöva avsätta resurser för och speglar därmed också väl kostnaden. Även stödinsatser som inte ingår i mätinstrumenten omfattas i ersättningen. Mätningarna utförs av beställande enhet vid avstämnings-/uppföljningsmöten, genom intervju med den personal på verksamheten som har bäst kunskap om den enskilde. Information ska även

inhämtas via den dokumentation som finns kring den boende/deltagaren. Stadsledningskontoret föreslår vidare att mätningarna ska göras varje halvår för att följa upp utförarens resursåtgång till den enskilde och fastställa en ny ersättningsnivå för kommande period.

Inför införandet av ett valfrihetssystem den 1 januari 2010 kommer ”uppstartsmätningar” att genomföras för samtliga personer som beviljats insatsformerna gruppboende, stödboende, boendestöd och sysselsättning för att kunna fastställa ersättningen till utföraren. Samtliga biståndshandläggare kommer att utbildas under hösten i hur mätinstrumenten används.

Den enskildes val

För att kunna göra ett val krävs beslut om insats, varefter följande gäller.

- Tre dagars betänketid (arbetsdagar) för att tacka ja eller nej.
- När den enskilde tackat ja till en plats har den enskilde 7 dagar (arbetsdagar) på sig att flytta in/påbörja insatsen.
- Boenden: fritt val i hela staden av lämpligt boende.
- Boendestöd: fritt val av de boendestödsverksamheter som verkar inom det stadsdelsområde som den enskilde bor i.
- Sysselsättning: fritt val i hela staden av lämplig sysselsättning.
- Cirkelverksamhet: fritt val i hela staden.
- Även om insatsen verkställts så ska den enskilde kunna byta utförare.
- Avseende sysselsättning ska det vara möjligt att enbart välja en verksamhet åt gången med möjlighet att pröva annan sysselsättning under pågående insats efter beslut.
- Den enskilde kan välja bland alla utförare som ingår i valfrihetssystemet (kommunal utförare, entreprenad och privat utförare på eventuellt kommande ramavtal).

Övrigt

För att kunna hantera ersättningsnivåerna, resursmätningarna, frånvarorapportering, fördelning av lediga platser, hyresdelen samt försäljning och köp av platser mellan stadsdelsnämnder i enlighet med det redovisade förslaget krävs vissa förändringar i stadens verksamhetssystem. Innan dessa förändringar genomförts kan det komma att medföra administrativt merarbete för stadsdelsnämnderna.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslås få i uppdrag att utarbeta rutiner/anvisning för olika delar i ersättningssystemet. Stadsledningskontoret avser att fortsätta arbetet med införandet av valfrihet inom socialpsykiatri genom utvecklande av system för kvalitet, information och utbildning.

Stadsledningskontoret pekar på att det under arbetets gång tydligt framkommit att verksamhetsområdet är i stort behov av en mer strukturerad organisation och menar att den föreslagna modellen kommer att kunna bidra med både bättre struktur, kontroll av prestationer samt uppföljning. Därmed ökar också möjligheten till verksamhetsut-

veckling. Stadsledningskontoret betonar dock att det kommer att ta tid innan föreslagna ersättningsmodell kommer att fungera fullt ut.

Uppföljning av den föreslagna ersättningsmodellen med tillhörande peng föreslås ske löpande. Vidare framhålls att det är viktigt att låta det gå en tid innan större förändringar görs för att effekten av nya arbetssätt och metoder ska kunna analyseras. Eventuella förändringar beslutas i samband med budget.

Slutligen föreslår stadsledningskontoret att det, parallellt med den uppföljning som görs under 2010, påbörjas en utredning om upphandling inom verksamhetsområdet enligt lagen om valfrihet (LOV).

Förvaltningens kommentarer och synpunkter

Förvaltningen ser positivt på att verksamheter inom socialpsykiatri ses över med målet att organisatoriskt anpassa verksamheten till en valfrihetsmodell. Förvaltningen ser vidare positivt på att det föreslagna ersättningssystemet i stor utsträckning liknar de system och modeller som tillämpas inom andra verksamheter som kommunen är huvudman för.

Förvaltningen kan dock i vissa delar känna en osäkerhet inför stadsledningskontorets förslag, då underlaget till de föreslagna ersättningsnivåerna i väsentliga delar bygger på ganska osäkra grunder, trots det omfattande utredningsarbete som genomförts. Även stadsledningskontoret pekar i förslaget på osäkerhetsfaktorn, då de flesta insatsformerna inom socialpsykiatri i dag är anslagsfinansierade och det inte finns några utarbetade generella regler kring första ersättningsdag, tomplatsersättning, uppsägningstid m.m. Eftersom det heller inte finns upphandlade verksamheter mer än på individuella avtal, så saknas praxis avseende dessa delar även när det gäller privata utförare.

Den nu föreslagna ersättningsmodellen bygger på en fast ersättning i tre nivåer för samtliga insatsformer och en metod för att mäta utförarens resursåtgång för att ge det stöd den enskilde beviljats. När det gäller insatsformen Cirkelverksamhet råder, enligt förvaltningens uppfattning, en viss otydlighet. Det finns därför ett behov av att klargöra formerna för beslut om denna insatsform.

Förvaltningen är positiv till att modellen omfattar få ersättningsnivåer, vilket bör kunna skapa större möjligheter till enkelhet och enhetlighet vad gäller bedömning av den enskildes behov. Genom att alla utförare får samma ersättning skapas också lika förutsättningarna för utförarna.

De mätinstrument som stadsledningskontoret i samarbete med stadsdelsnämnderna i staden utarbetat för att kunna bedöma resursåtgången utifrån den enskildes behov och därmed kunna sätta ersättningsnivån, verkar enligt förvaltningens bedömning, i allt väsentligt enkla och klara att använda. Men för att mätinstrumenten ska kunna bli praktiskt användbara kommer det att föreligga behov av anvisningar och gemensam

utbildning för att säkerställa enhetliga resultat i mätningarna. Förvaltningen får i detta sammanhang också framhålla vikten av att det i varje enskilt ärende finns tydliga beställningar och genomförandeplaner.

Eftersom alla utförare har samma ersättning för utförda insatser, innebär det att det inom ramen för valfrihetssystemet i stället skapas en kvalitetskonkurrens. Detta kan bl.a. innebära att beläggningsgraden kraftigt varierar mellan utförarna. Väljer brukarna privata alternativ eller andra stadsdelsnämnders utförare före egen regi krävs god planering och framförhållning för att inte dubbla kostnader ska uppkomma för en stadsdelsnämnd. Utöver kvalitetsaspekten vill förvaltningen i detta sammanhang även peka på betydelsen av en verksamhets geografiska läge. Någon beläggningsgaranti för utförarna förekommer inte.

Omfattande förändringar krävs inom verksamheten - såväl organisatoriska, innebärande övergång från anslagsfinansiering till en beställar-utförarorganisation, som utveckling av och stora förändringar i stadens verksamhetssystem. Mot den bakgrunden ser förvaltningen tiden fram till införandet av valfriheten och den föreslagna ersättningsmodellen inom socialpsykiatri som väl knapp. Förvaltningen delar dock stadsledningskontorets bedömning att den föreslagna modellen, när den fullt ut är införd, kommer att bidra med både bättre struktur och kontroll samt uppföljning av verksamheten. Därmed ökar också möjligheten till verksamhetsutveckling.

Stadsdelsförvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner och överlämnar förvaltningen tjänsteutlåtande som svar på remissen.
